

Строителният инженер Пенчо Дешев:

Не познавам друг такъв пример за сътрудничество като между България и Коми

Роден е на 2 февруари 1939 г. в с. Първомайци, Великотърновска област.

През 1967 г. завършва Висшия инженерно-строителен институт – София, със специалност „Водоснабдяване и канализация“. Започва работа като проектант в Института за проучване и проектиране (ИПП) „Водоканалпроект“ в София. През 1970

г. заминава за Коми АССР на длъжност инвеститорски контрол към Българското горскопромишлено предприятие (БГПП) в селище Усогоorsk. След три години се връща в България и работи в Държавно строително обединение „Софстрой“ като началник на Производствено-техническия отдел и главен инженер. През 1976 г. заминава отново за Коми вече като главен инженер по строителството в новообразуваното предприятие Горномезенски строителен район (ГМСР), където работи до 1980 година. След едногодишен период в Министерството на строителството и строителните материали в България е поканен отново да замине на длъжността главен инженер в ГМСР, където се връща през лятото на 1981 г. и остава да работи до 1988 г., или общо 14 години. През този период наред с работата си като строителен инженер сътрудничи на вестниците „Дружба“ и „Знаме на дружбата“ със своите шаржове и карикатури. Не умее да подминава наблюдаваните от него слабости и неправди в работата и бита. Част от творбите му са събрани в издадената през миналата година книга „Коми – моя младост, моя любов“.

Целта на сътрудничеството между България и Коми АССР е да се задоволи нуждата от дървесина за промишлеността и да се спасят българските гори от изсичане. За период от около 22 – 23 години в България са внесени 22 млн. м³ дървесина, за да се намали натискът върху горите у нас. А инж. Дешев се вълнува за съдбата на българската гора не от вчера.

– Инж. Дешев, защо решихте да заминете на работа в Коми АССР?

– Ожених се, преди да завърша висшето си образование. Със съпругата ми живеехме под наем заедно с родителите ѝ, затова желанието ни за собствено жилище беше водещо и единствено възможно с работа в чужбина. ИПП „Водоканалпроект“ изпращаше специалисти в Либия, Сирия и Куба. Отидох при директора с молба да ме изпрати на някой от тези обекти, но отговорът беше: „Млад си още, ще почакаш пет – шест години и тогава“. Беше месец

юли 1970 г., когато в квартала срещнах мой приятел, който беше завършил Минно-геоложкия институт, и от дума на дума стана ясно, че след два дена заминава на работа в Коми. „Ти си луд – казвам му, – там ще замръзнеш!“, а той ми отговаря: „Ако ми хареса, ще остана, ако не ми хареса, ще се върна“. Вечерта му направихме изпращане, а на сутринта си подадох документите за кандидатстване за работа. На 21.09.1970 г. се „приземих“ на малкото летище в с. Кослан, откъдето през тайгата с кола се стига до с. Усогоorsk. Бях назначен на длъжност инвеститор

Корицата на книгата „Коми – моя младост, моя любов“, в която са поместени повечето от шаржовете и карикатурите на инж. Пенчо Дешев

към отдел „Инвеститорски контрол“, като ми бяха възложени всички обекти, свързани с ВиК – водопроводи, канализации, помпени станции, а колегите ми помогнаха да навляза бързо в работата. След 4 месеца пристигна и съпругата ми.

– Разкажете повече за живота на българите там.

– Първата група българи от около 30 души е пристигнала на 8 февруари 1968 г. и те са били строители. Защото най-важното в началото е подsigуряването на жилища за пристигналите работници. Въпреки ниските температури от минус 35 – 36 градуса и дебелия над един метър сняг работата тръгва. Първите постройки са т.нар. щитовидни блокове с по шест жилища всеки. Трудностите са много и от производствен, и от битов характер – липсват достатъчно топли дрехи и хранителни продукти. Няма достатъчно механизация за изграждането на пътища, ниските температури и топенето на снега, продължаващи през април и май, допълнително го затрудняват, но постепенно българите се учат да строят при ниски температури. Според договора между България и Съветския съюз за добив на дървесина в общи линии Русия осигурява лесосечния материал, механизацията, горивосмазочните и строителните материали за изграждането на селищата и пътищата. България предоставя работната ръка за дърводобива и строителството на селищата, шофьори и механизатори, обслужващ персонал. За изпълнение на плана по дърводобива, който по договор е 2.6 млн. м³ дървесина годишно, трябва да бъдат построени три предприятия: ГПП – Усогорск, ГПП – Благоево, и ГПП – Междуреченск.

През първите години, 1968 и 1969, усилията са

насочени към изграждане на мощностите на ГПП – Усогорск – точка „Долен склад“ с естакадите за разтоварване на стъблата и разкройката, кабелните и козловите кранове, „карманите“ и жп коловозите за товарене на вагоните. Наред с това трябва да се построят парокотелно, топло трасе до селището, бойлерно, помпена станция, хлебопекарна, сгради за комунално битово обслужване, училище, болница и много други. Трябва да се строи бързо, за да се подготви селището за зимата. Снегът пада в края на септември и се стопява в края на април. Българите бързо се приспособяват към условията на Севера, приятелят се помежду си, помагат си в устройването на бита. Интересното е, че бързо намират общ език с руснаците, завързват се приятелства между български и руски семейства. Започват да си гостуват, да запълват заедно свободното си време, като ходят на излети в тайгата за гъби, боровинки и малини, които там са в изобилие. Мъжете ходят на лов и риболов.

Още в началото, по инициатива на профсъюзната организация, се оформиха колективи по художествена самодейност – певчески и танцови състави, също и театрални. Тъй като на работа в Коми пристигаха предимно млади хора, имаше възможност да продължат образованието си. Много от тях се записваха да учат във висши учебни заведения из цялата страна. В нашите селища Усогорск, Благоево и Междуреченск имаше центрове, където можеше да се завърши и средно образование, а също така и автошкола за шофьорски курсове. Даваше се възможност да кандидатстваш и да си закупиш автомобил – „Жигули“, „Москвич“ или „Волга“. За децата бяха създадени много добри условия в детски градини и училища. Организирах се екскурзии до различни места из цялата страна. Друг пример за такова сътрудничество между две страни аз не познавам.

– Как започнахте да рисувате карикатури и шаржове?

– Когато отидох в Коми, бях сам и след работа си запълвах времето с моето хоби – рисуването. В началото на 1971 г., по решение на ръководството, започна издаването на вестник „Дружба“. И за последната – четвърта страница, която е хумористична, им трябвали карикатури. Научили, че имам скици с карикатури и направо го взели, докато съм бил по обектите. Така мои карикатури за първи път се появиха в брой 3 на вестник „Дружба“. Оттам насетне започнаха вече да изискват от мен карикатури за всеки брой. Макар че работата ми като главен инженер беше тежка и отговорна, понякога по 11 – 12 часа на ден, правенето на карикатури ми остана като приятно задължение.

Районният съвет на профсъюзите организира изложба с мои карикатури на тема „Техническа безопасност на труда“ (ТБТ). Тогава се случваха злоупотуки и в строителството, и в дърводобива, затова беше важно да се обръща внимание на хората.

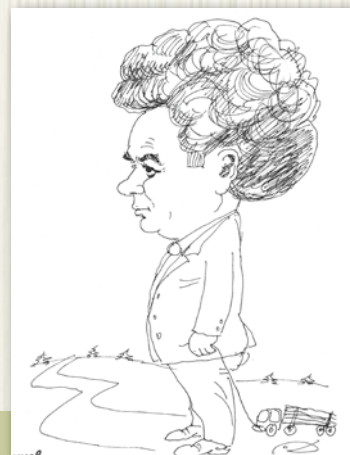
Относно шаржовете отношението ми е по-различно. Направата на един шарж изисква да познаваш човека добре, да си забелязал неговите навици, маниери – как си държи ръцете, как си вади цигарите и т.н. И най-важното – да харесваш този човек, да вложиш любов в оформянето на шаржа! Затова моите шаржо-

Карикатурите говорят без думи

С поглед към гората

Шарж на инж. Любен Ванчев

ве са на хора, с които активно съм работил и ежедневно съм общувал.

– Кои моменти винаги ще помните от онова време?

– Обикновено се помнят хубавите моменти, а лошите се забравят. За такъв дълъг период от 14 години съм имал много поводи за радост – и в личен план със семейството, и много празници на България – най-вече 24 май, на Русия и Република Коми. Често се провеждаха срещи с известни личности, пристигнали при нас, като българския космонавт Георги Иванов, руски космонавти, популярни артисти. Повод за радост и гордост беше предаването на пускови обекти – жилищни и промишлени сгради и съоръжения, също така изпращането на милионния кубик дървен материал за България и много други. Когато е трябвало всичко да бъде завършено в точните срокове, било е свързано с много нерви и напрежение, а после – с удовлетворение.

Незабравими са останали в мен спомените от пътешествията из огромния тогава Съветски съюз. През 1980 г. със семейството ми направихме голямо пътуване, като посетихме почти всички градове – герои. Тръгнахме от селището Усогорск със семейната ни кола „Жигули“ на железопътен вагон до гр. Ярославъл и оттам вече започна истинското ни пътуване с колата към Москва, Тула, Орел, Курск, Белгород, Ростов на Дон, Волгоград, обратно в Ростов на Дон, Минерални води, Кисловодск, Пятигорск. Започнахме изкачване на Кавказ, което беше трудно, но и много живописно. С кабинков лифт посетихме връх Елбрус, след това се спуснахме от южната страна в Грузия и оттам – в Армения, в Ереван гостувахме на приятели арменци. След това продължихме през градовете Батуми, Сухуми, Гагра, Сочи, Новоросийск, Краснодар. Успяхме да посетим и гр. Керч, известен с каменните си катакомби и партизанския отряд, сражавал се с немските окупатори през Втората световна война. И накрая през Румъния – в България. Това са над 15 000 километра.

През 1986 г., месец август, пак с кола със съпругата ми на път за България минахме през гр. Чернигов (сега в Украйна), който е на 60 км от Чернобил, три месеца след аварията с атомната електроцентрала.

Купихме си плодове – хубави ябълки и круши, и си хапнахме добре. Малко знаехме тогава за аварията и нямахме никакви притеснения.

– Връщали ли сте се там след това?

– Да, през септември 2017 г. с приятел на сина ми пътувахме дотам – до столицата Сиктивкар и селището Усогорск. Имаше група от България, която беше там на служебно посещение, и се присъединихме към нея. На моста на р. Мезен – откъдето започва североизточната магистрала, беше организирано посрещане от кмета и българи в народни носии. Същата вечер в Дома на културата имаше концерт с участието на българи – самодейци, останали да живеят в Усогорск, различни руски и местни артисти. А когато българинът Михаил Камбуров запя „Моя страна, моя България“, всички се просълзихме...

– Защо решихте да издадете книгата?

– През 2004 г. в Руския културно-информационен център в София имах изложба, на която бяха изложени повечето ми карикатури и шаржове, след което те отново потънаха в шкафови и чекмеджета. А книгата е нещо съвсем различно, тя им дава нов живот! Затова тази идея се зароди в мен и след години с подкрепата на семейството, приятели и колеги се радвам и съм благодарен, че успях да я осъществя! За мен тя е надежда, че повече хора ще могат да ги видят, един поглед към онова време и място и спомен за хората в него.

– Въпросът, който традиционно задаваме, е: какво е за Вас гората?

– Горите са белият дроб на България. Те са източник на чист въздух и питейна вода, вода за реките и язовирите, за селското стопанство и промишлеността. Освен това поддържат биоразнообразието на нашата страна и служат за отдых на хората. А колко горски плодове има там, колко билки и гъби – това е едно богатство! Всъщност целият ми живот е свързан с гората, аз съм и гъбар, и рибар и това неповторимо ме зарежда! Трябва да пазим българските гори от изсичане и от пожари!

Въпросите зададе: ЖЕНЯ СТОИЛОВА
Снимка: архив на инж. Пенчо ДЕШЕВ